

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Název práce: Co kreslí chlapci a dívky v mladším školním věku?
Autorka práce: Elena Nováková
Vedoucí práce: PhDr. Hana Sotáková, Ph.D.

Bakalářská práce se věnuje problematice kreslení a kreseb dětí v mladším školním věku. Zaměření vítám ze tří důvodů. V odborné literatuře se deklaruje pokračující zájem dětí o kresbu v mladším školním věku, přitom jsme obklopeni, v důsledku civilizačních posunů, nejrůznějšími tvrzeními – ať v odborných debatách, tak v médiích – že se ztrácí zájem o kreslení, že dnešní děti mají zájem o zcela jiné aktivity (mobily, tablety, počítačové hry...) a nekreslí. Dalším důvodem mohou být samotné změny v ukazatelích vývoje, které také „nasedají“ na civilizační změny. Současně je také důležité, aby psychologové, kteří s dětmi mladšího školního věku pracují, případné změny evidovali a pracovali s nimi v diagnostických, ale i intervenčních přístupech. Samotné téma má tedy další perspektivu bádání, byť by nyní samozřejmě nebylo vyčerpáno jednou prací.

Práce má možná až nadlimitní rozsah, ale je to dáno smíšeným designem, který byl použit a který vyžaduje větší prostor. Autorka se zaměřila na zkoumání kreseb dětí v prvním, třetím a pátém ročníku (kvantitativní přístup) a následně také pomocí rozhovorů u vybraných dětí provedla další vstup do motivů a okolností vzniku kreseb i obvyklých přístupů ke kreslení (kvalitativní přístup). Přístup se jeví jako funkční a může ještě více osvětlit pozadí kreslení i témat u současných dětí.

Práce je obvykle členěna. Literární část je zaměřena dvě hlavní témata. Jednak popisuje samotné vývojové aspekty mladšího školního věku, kde za zásadní vzhledem k tématu považují část věnující se činností dětí i genderovými rozdíly, ale zejména druhé téma, jdoucí již k charakteristikám kreslení a kreseb dětí. Kromě vývojových aspektů zde najdeme také otázku významu kresby v životě dítěte, symbolickou stránku kresby i typologii kresebných úkolů. Přímý vztah k bakalářské práci mají části, věnující se tematice dětských kreseb i faktorům, které ji ovlivňují.

Empirická část práce obsahuje všechny důležité části – cíl práce a výzkumné otázky, popis výzkumného vzorku, metody sběru dat a jejich zpracování, diskuse, závěr, přílohy.

Co se týče vzorku, je dostatečně velký pro účely práce, který si neklade nárok na přílišné zobecnování (přestože bylo dosaženo zajímavých výsledků). Autorka shromáždila kresby od 154 dětí. Oceňuji, že byla přítomna při sběru dat, a že také reflektuje případná zkreslení (např. motiv sopky). Následně byla provedena kategorizace kreseb, přičemž hledala zobecňující kategorie, které by obsáhly více dílčích kresebných témat. Většina témat koresponduje s odbornou literaturou (a již zde na ni odkazuje a dosažené nálezy srovnává s jinými výzkumy), objevují se ale také témata nová, potvrzující vliv společenských faktorů na kresbu dětí (kategorie filmy, seriály a videohry). Autorka se nespokojuje pouze s vyjádřením četností, nýbrž také sleduje vliv věku a vliv genderu na dosažené výsledky prostřednictvím chí kvadrátu. Potvrzen byl pouze vliv genderu.

Kvalitativní přístup zahrnuje polostrukturované rozhovory se 12 žáky. Autorka nejdříve krátce každého žáka představuje z hlediska jeho kresebného výtvaru, odůvodnění tématu, ale i dalších jeho oblíbených témat pro kreslení. Tato část, i kdyby nebyla dále analyzována, je zajímavá, neboť si čtenář může představit motivaci žáků k určitým tématům. Analýza postihuje faktory, které dětskou kresbu ovlivňují (zájem dětí, vlivy prostředí atd.).

Práce odpovídá kritériím kladeným na bakalářské práce, nemám větších připomínek, s výjimkou jen velmi sporadických formálních prohřešků (např. s. 40 „.... existuje velmi malá pravděpodobnost, že bychom pozorované rozdíly mezi skupinami dostaly náhodou“).

Z hlediska kontroly plagiátorství vyšla 1% shoda s jinými dokumenty, což dokumentuje, že se jedná o originální práci. Studentka v závěrečné práci nedeklaruje použití nástrojů umělé inteligence, odevzdaný text je posuzován jako dílo vzniklé bez přispění AI.

Otázky pro obhajobu:

1. Jak si autorka vysvětluje, že nebyly dosaženy rozdíly v tématech z hlediska věku?
2. Jak by mohly nálezy obohatit poradenské přístupy ve školství (např. u pracovníků školních poradenských pracovišť?)

Doporučuji práci k obhajobě.

Doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D.

Oponentka práce

V Praze dne 16. 5. 2024